

The Interaction Effect of Audit Committee and Gender Diversity on The Quality of Financial Reporting

Amir Hossein Tavakoli¹

Mahdi Jafari²

| jafari@tolouemehr.ac.ir

Sayed Javad Emadi³

Received: 08/Jul/2024 | Accepted: 18/Sep/2024

Abstract The quality of financial reporting refers to the accuracy and correctness of financial reports in expressing information related to the company's operations, especially the expected cash flows, in order to inform investors. Many researchers have found that a diversity of the board of director in terms of gender balance plays a key role in improving the performance of organizations, so it can be argued that diversity of the board of directors can be a predictor of quality financial reporting. An audit committee is an operational committee of a company's board that is responsible for overseeing financial reporting and information disclosure. Based on the stated contents, the present study examines the effect of the audit committee on the relationship between the gender diversity of board of directors and the quality of financial reporting in companies listed on the Tehran Stock Exchange. The findings of the study indicate that forming an audit committee utilizing the potential of female directors should be considered significant. It is recommended that investors carefully consider the presence of female directors on audit committee memberships when making investment decisions. Additionally, the audit committee strengthens the relationship between gender diversity on the board of directors and the quality of financial reporting.

Keywords: Quality of Financial Reporting, Gender Diversity, Board of Directors, Audit Committee, Interaction Effect, Female Directors

JEL Classification: J16, M41, M42.

1. M.A. in the Auditing, Toluemehr University, Qom, Iran.

2. Assistant professor, Department of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Toluemehr University, Qom, Iran. (Corresponding Author).

3. Assistant professor, Department of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Rahbord Shomal Higher Education Institute, Rasht, Iran.

اثر متقابل کمیته حسابرسی و تنوع جنسیتی بر کیفیت گزارشگری مالی

امیرحسین توکلی

کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه غیرانتفاعی طلوع مهر، قم، ایران.

jafari@tolouemehr.ac.ir

مهدی جعفری

استادیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه غیرانتفاعی طلوع مهر، قم، ایران (نویسنده مسئول).

سیدجواد عمادی

استادیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، مؤسسه غیرانتفاعی راهبرد شمال، رشت، ایران.

مقاله پژوهشی

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۲۸

دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۸

چکیده: کیفیت گزارشگری مالی نشانگر صحت و درستی گزارش‌های مالی در ارائه اطلاعات مرتبط با وضعیت شرکت، به‌ویژه جریان‌های نقد پیش‌بینی شده با هدف مطلع کردن سرمایه‌گذاران است. بسیاری از محققان دریافته‌اند که هیئت‌مدیره متنوع از نظر تعادل جنسیتی نقش کلیدی در ارتقای عملکرد سازمان‌ها ایفا می‌کند؛ بنابراین می‌توان ادعا کرد که تنوع هیئت‌مدیره می‌تواند پیش‌بینی‌کننده‌ای برای گزارشگری مالی باکیفیت باشد. کمیته حسابرسی، کمیته‌ای عملیاتی از هیئت‌مدیره یک شرکت است که مسئول نظارت بر گزارشگری مالی و افشای اطلاعات است؛ بنابراین، پژوهش حاضر به بررسی اثر متقابل کمیته حسابرسی تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد تشکیل کمیته حسابرسی با استفاده از ظرفیت مدیران زن باید امری مهم تلقی گردد، و به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌گردد برای حضور مدیران زن در اعضای کمیته حسابرسی در زمان سرمایه‌گذاری، دقت لازم به عمل آورند. همچنین کمیته حسابرسی رابطه بین تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی را تقویت می‌کند.

کلیدواژه‌ها: کیفیت گزارشگری مالی، تنوع جنسیتی، هیئت‌مدیره، کمیته حسابرسی، اثر متقابل، مدیران زن.

طبقه‌بندی JEL: M42, M41, J16

مقدمه

گزارش‌های مالی باید حاوی اطلاعات مربوط، قابل اعتماد، قابل مقایسه و قابل فهم باشد تا برای کاربران در تصمیم‌گیری و قضاوت مفید باشد. از آن‌جا که در تهیه و تنظیم گزارش‌های مالی، برآوردها و مفروض‌های متعددی لحاظ می‌گردد و وضعیت اقتصادی ترسیم شده برای آنها در شرایط عدم اطمینان است، بنابراین، این گزارش‌ها اغلب نمی‌توانند به دور از تعصب و جانبداری باشند (Johnson, 2005). برای اینکه این گزارش‌ها بتوانند داده‌های مناسبی برای تصمیم‌گیری‌ها ارائه دهند، درستی و صحت این داده‌ها تا حد مشخصی، اجتناب‌ناپذیر است.

کشورهای توسعه‌یافته به دلایلی همچون، افزایش بدهی‌های ناشی از خسارت به محیط زیست، تشدید فعالیت‌های شرکت‌های سهامی برای کسب مزایای رقابتی، گسترش عملیات بین‌المللی و نقش و تأثیر برآوردهای مدیریت در ارقام مندرج در صورت‌ها و گزارش‌های مالی، شاهد ظهور و تکامل شتابان کمیته حسابرسی بوده‌اند. یکی از وظایف اصلی این کمیته، نظارت بر عملکرد مدیریت در امور جاری و ارزیابی داده‌های مالی است که به‌مثابه ابزاری برای سازوکار نظارت بر کاهش اطلاعات نامتقارن بین اعضای موظف و غیرموظف هیئت‌مدیره محسوب می‌شود؛ بنابراین، از منظر حسابداری، برای بهبود دقت و کیفیت اطلاعات مالی، ایجاد کمیته حسابرسی ضروری است و موجب این اطمینان می‌شود که برای گزارشگری و افشای بیشتر، پاسخگویی مسئولان مورد کنترل و نظارت قرار می‌گیرد. انجام این مطالعه از بسیاری جهات به توسعه ادبیات موجود کمک می‌کند: نخست، با در نظر گرفتن کارایی نظارت‌های داخلی، این پژوهش ادبیات تنوع‌جنسیتی در کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی را گسترش می‌دهد. یافته‌ها حاکی از نقش زنان در کاهش مدیریت سود است. دوم، این یک سند پیشگام برای رسیدگی به سؤال‌های مطرح شده در پژوهش‌های قبلی در مورد تنوع‌جنسیتی در کمیته حسابرسی و ارتباط آن با کارایی این کمیته است (Bilal et al., 2018)؛ بنابراین، هدف این پژوهش، بررسی اثر متقابل کمیته حسابرسی و تنوع‌جنسیتی بر کیفیت گزارشگری مالی است.

در ادامه ابتدا به تشریح مبانی نظری و سپس پیشینه پژوهش و توسعه نظری فرضیه‌ها پرداخته می‌شود. بعد، مدل‌های آزمون فرضیه‌ها و تعریف عملیاتی متغیرها معرفی خواهند شد. سپس، یافته‌های پژوهش در قالب تحلیل‌های آماری ارائه، و در انتهای مقاله به بحث و نتیجه‌گیری پرداخته خواهد شد.

مبانی نظری

کمیته‌های حسابرسی در درجه اول موظف به نظارت بر فرایند گزارشگری مالی و اطمینان از گزارشگری مالی واقعی و منصفانه هستند. طبق این تعریف، کمیته حسابرسی زمانی مؤثر است که کیفیت گزارشگری مالی آن به حداکثر برسد. با این حال، این تعریف کلی در زمینه حاکمیت شرکتی به دو دلیل مشکل‌ساز است (Groff and Valentinčič, 2011): اول اینکه هیچ تعریف پذیرفته شده جهانی از کیفیت گزارشگری مالی وجود ندارد. دوم، این مدیران هستند که در نهایت و قانوناً مسئول گزارش‌دهی درست و منصفانه هستند، نه کمیته‌های حسابرسی.

گزارش‌های مالی می‌بایست داده‌های متقن و قابل اعتماد برای سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری ارائه نمایند. کمیته حسابرسی به‌عنوان یکی از کمیته‌های فرعی هیئت‌مدیره بنگاه اقتصادی، مسئول نهایی نظارت بر کلیه عملیات مالی بنگاه است. از وظایف دیگر کمیته حسابرسی می‌توان به ارزیابی نتایج حسابرسی، تعیین حدود خدمات حساب‌برسان، عزل و انتصاب حساب‌برسان مستقل و حل اختلاف‌ها بین حساب‌برسان و مدیریت اشاره نمود. استقلال کمیته حسابرسی با انتخاب اعضای این کمیته خارج از بنگاه افزایش می‌یابد. در این صورت، حساب‌برسان می‌توانند اختلاف نظر با مدیریت درباره اصول و روش‌های حسابداری، نشانه‌های احتمالی سوءاستفاده‌های مدیریت یا سایر اعمال غیرقانونی مسئولان بنگاه را سریع‌تر و صریح‌تر در کمیته حسابرسی پیگیری نمایند (آریاپناه و دیگران، ۲۰۲۳).

کارایی کمیته حسابرسی، زمانی افزایش می‌یابد که اعضای این کمیته مهارت، توانایی و قدرت لازم و کافی برای نظارت و ارائه راهنمایی در موقع لزوم در مورد کیفیت گزارشگری مالی، کنترل‌های داخلی، و مدیریت ریسک داشته باشند (Brennan & Kirwan, 2015). بنابراین، با استقلال کمیته حسابرسی و برخورداری اعضای این کمیته از تخصص مالی لازم و کافی، مشکلاتی در مورد کنترل داخلی ایجاد نخواهد شد. اثربخشی کمیته حسابرسی معمولاً بر حسب مشارکت آن در فعالیتهای نظارتی مختلف بررسی می‌شود. سه حوزه نظارتی این کمیته شامل نظارت بر فرایند گزارشگری مالی، نظارت بر کنترل‌های داخلی و مدیریت ریسک و نظارت بر فعالیت حساب‌برسان خارجی است (Kusnadi et al., 2016).

نظارت بر فرایند گزارشگری مالی شامل نظارت بر سیاست‌های حسابداری، انطباق با مقررات و تحقیقات ویژه در موارد مشکوک یا مشکل‌ساز حسابداری است. مسائلی که کمیته حسابرسی با آن مواجه می‌شود به مدیرانی گزارش می‌شود که در نهایت مسئول صحت صورت‌های مالی شرکت هستند. در واقع، انتظار می‌رود که نظارت بر فرایند گزارشگری مالی به‌طور مثبت با کیفیت گزارشگری مالی مرتبط باشد. علاوه بر این، کمیته حسابرسی موظف است شایستگی، صلاحیت و استقلال حساب‌برسان خارجی را ارزیابی کرده و به هیئت‌مدیره

گزارش دهد (Groff and Valentinčič, 2011)؛ بنابراین، انتظار می‌رود مشارکت بیشتر کمیته حسابرسی در این فعالیت‌ها منجر به کیفیت بالاتر خدمات حسابرسی خارجی و به نوبه خود کیفیت بالاتر گزارشگری مالی شود. شواهد حاکی از آن است که استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی به طور مثبتی با کیفیت گزارشگری مالی مرتبط است. همچنین کوسنادی و همکاران (۲۰۱۶)، دریافتند که استقلال کمیته حسابرسی، کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد و کمیته‌ای با تخصص مالی مختلط، تمایل به ارتباط مثبت با کیفیت گزارشگری مالی دارد. برخی از نویسندگان همچنین شایستگی‌ها را به عنوان یک ساختار یکپارچه که هم استقلال و هم تخصص مالی را در برمی‌گیرد، بررسی کرده‌اند (Abernathy et al., 2013). آن‌ها معمولاً متوجه می‌شوند که کیفیت گزارشگری مالی زمانی افزایش می‌یابد که صلاحیت‌ها بالاتر باشد.

تنوع جنسیتی در هیئت مدیره، ساختارهای محکم ایجاد می‌کند که عملکرد شرکت را افزایش می‌دهد (Green & Homroy, 2018). نظریه‌های سازمانی نشان می‌دهد که سهامدار اصلی، نماینده‌ای را استخدام می‌کند تا در جهت منافع وی اقدام نماید. با وجود این، تعارض سازمانی، هزینه نمایندگی را افزایش می‌دهد که نماینده مطابق گرایش‌ها و منافع سهامدار اصلی عمل نمی‌کند (Jensen & Meckling, 1976). بر اساس نظریه سازمانی، اقدام‌هایی از قبیل تغییر ساختار هیئت مدیره از طریق استخدام مدیران جدید، استخدام کارشناسان مالی برای کمیته حسابرسی و تنوع جنسیتی، برای نظارت بر نماینده، موجب افزایش هزینه‌ها و کاهش ارزش شرکت می‌شود؛ بنابراین، تنوع جنسیتی در هیئت مدیره‌ها و کمیته‌های فرعی آن از جمله کمیته حسابرسی، نقش مهمی در بهبود سازوکارهای حاکمیت، افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران و بهبود نظارت و گزارشگری مالی محافظ‌کاران دارند، از این رو نظریه وابستگی به منابع را پشتیبانی می‌کنند. این مباحث با نظریه سلسله مراتب سازمانی و نظریه ذینفعان سازگاری دارد. همچنین، تنوع جنسیتی در هیئت مدیره موجب هم‌افزایی کارایی مدیران می‌شود، در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد (Singoeci, 2022).

پیشینه پژوهش

سینگانیا و همکاران^۱ (۲۰۲۳)، به بررسی تنوع جنسیتی هیئت مدیره بر کیفیت گزارش پایداری با استفاده از رویکرد لاجیت^۲ ترتیبی تعمیم‌یافته به بررسی نقش تنوع جنسیتی در افشای پایداری در کشور هند، طی دوره‌ای هشت‌ساله پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که با افزایش مدیران زن

1. Singhanian et al.
2. Logit approach

و تعداد مدیران زن مستقل در هیئت‌مدیره، کیفیت گزارش‌دهی بهبود می‌یابد.

المزینر و همکاران^۱ (۲۰۲۳)، به بررسی تأثیر متقابل تخصص صنعت حسابرسی و حاکمیت هیئت‌مدیره بر به‌روزشدن گزارشگری مالی در امارات متحده عربی طی دوره هفت‌ساله بین سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۷ با استفاده از روش داده‌های ترکیبی پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که استقلال هیئت‌مدیره و حسابرسان متخصص صنعت تأثیر معناداری بر به‌روزبودن گزارش‌های مالی ندارند. همچنین به‌روزبودن گزارشگری مالی توسط شرکت‌های پذیرفته شده در امارات متحده عربی تحت تأثیر متقابل بین تخصص صنعت حسابرسان و حاکمیت هیئت‌مدیره شرکت‌ها قرار دارد. به‌روزبودن گزارشگری مالی با استقلال هیئت‌مدیره برای شرکت‌هایی که توسط حسابرسان متخصص صنعت حسابرسی می‌شوند، ارتباط مثبت دارد. درواقع، حسابرسان متخصص در صنعت، نقش حاکمیت هیئت‌مدیره مؤثر را تکمیل می‌کنند.

پورتر و شرود^۲ (۲۰۲۳)، به بررسی رابطه بین مقررات کمیسیون بورس و اوراق بهادار با محوریت استقلال هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی و بررسی مسیرهای مختلف استقلال هیئت‌مدیره بین سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۸ پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شرکت‌ها هنگام رعایت الزام‌های استقلال، چندین مسیر انتخاب می‌کنند و اینکه چگونه شرکت‌ها الزام‌های کمیسیون بورس و اوراق بهادار را عملیاتی می‌کنند بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد.

الدياستي و الامر^۳ (۲۰۲۳)، به بررسی تأثیر رهبری زن بر کیفیت گزارشگری مالی در بورس اوراق بهادار مصر طی دوره ۲۰۲۰-۲۰۱۱ پرداخته‌اند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که مدیران زن و زنان در کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی ارتباط مثبت دارند. علاوه‌براین، مدیران زن اجرایی، کمتر درگیر شیوه‌های مدیریت سود هستند.

سینگوئی^۴ (۲۰۲۲)، به بررسی اثر تعدیل‌کننده فعالیت‌های کمیته حسابرسی بر تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار نایروبی طی دوره ۲۰۱۷-۲۰۱۱ پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تنوع‌جنسیتی بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر مثبت و معنادار دارد. همچنین، فعالیت‌های کمیته حسابرسی رابطه بین تنوع‌جنسیتی و کیفیت گزارشگری مالی را به‌طور مثبت تعدیل می‌نماید.

1. Almuzaiqer *et al.*
2. Porter and Sherwood
3. El-Dyasty and Elamer
4. Singoei

مردسی^۱ (۲۰۲۲)، به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی بر اساس نمونه‌ای در بورس اوراق بهادار آمستردام متشکل از ۹۰ شرکت غیرمالی در دوره ۲۰۱۷-۲۰۱۰ پرداخته است. این مطالعه از رویکرد کمی و داده‌های ثانویه به‌عنوان منبع اصلی اطلاعات برای تجزیه و تحلیل استفاده می‌کند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که سازوکار حاکمیت شرکتی، عمدتاً اعضای مستقل، کارشناس مالی و اندازه کمیته حسابرسی رابطه آماری معناداری با مدیریت سود واقعی دارد. همچنین، تأثیر جلسات کمیته حسابرسی بر مدیریت سود واقعی معنادار نیست.

بالا و همکاران^۲ (۲۰۲۱)، به بررسی اثر میانجی قیمت حسابرسی بر پیوند بین کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی بزرگتر متشکل از مدیران و سهامداران، دستکاری سود را به شکل هموارسازی مصنوعی و صلاح‌دید مدیران در مورد سود کاهش دهد. همچنین، اندازه کمیته حسابرسی بزرگتر با افزایش قیمت حسابرسی مرتبط است و افزایش قیمت خدمات حسابرسی، احتمال دستکاری سود را به حداقل می‌رساند. قیمت حسابرسی تا حدی و به‌طور قابل توجهی واسطه ارتباط بین کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی است.

اورادی و ایزدی^۳ (۲۰۲۰)، به بررسی ارتباط بین تنوع جنسیتی در کمیته‌های حسابرسی و بروز تجدید ارائه‌های مالی در نمونه‌ای متشکل از ۶۸۳ مشاهدات سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ایران برای دوره زمانی ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ با استفاده از مدل رگرسیون لجستیک پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که حضور حداقل یک عضو زن در کمیته‌های حسابرسی، احتمال بروز تجدید ارائه‌های مالی را کاهش می‌دهد. علاوه بر این، اعضای زن مستقل و متخصص مالی در کمیته‌های حسابرسی به‌شدت با کاهش تجدید ارائه‌های مالی مرتبط هستند و حضور اعضای زن در کمیته حسابرسی می‌تواند احتمال استخدام حسابرسان با کیفیت بالاتر را افزایش دهد.

شرفی و همکاران (۲۰۲۳)، به بررسی ارتباط بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی با تأکید بر استقلال هیئت‌مدیره در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ارتباط مثبت و معناداری بین کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی برقرار است که استقلال هیئت‌مدیره این رابطه را تشدید می‌کند.

ارواحی و رجایی‌زاده‌هرندی (۱۴۰۱)، به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۹ پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد ارتباط

1. Mardessi
2. Bala *et al.*
3. Oradi and Izadi

مثبت و معناداری بین حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی داخلی با کیفیت گزارشگری مالی برقرار است. **نسل موسوی و همکاران (۱۴۰۰)**، به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی در نمونه شامل ۱۲۰ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۸ پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد ارتباط مثبت و معناداری بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی برقرار است که این رابطه توسط کیفیت حسابرسی تقویت می‌شود.

خانی و همکاران (۱۴۰۰)، به بررسی تأثیر تنوع اعضای هیئت‌مدیره بر گزارشگری مالی متقلبان به واسطه نقش عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در ۱۲۷ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۸ پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد ارتباط منفی و معناداری بین رقابت در بازار، ضعف کنترل داخلی با اظهارنظر مشروط حسابرس برقرار است؛ درحالی‌که، حق‌الزحمه حسابرسی بر این روابط تأثیری ندارد.

روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری این پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۱ است. برای نمونه‌گیری از روش حذف سامانمند استفاده خواهد شد. شرکت‌هایی که دارای ویژگی‌های زیر باشند، به‌عنوان نمونه آماری انتخاب خواهند شد:

۱. از شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی و بیمه‌ای نباشند.
۲. شرکت‌هایی که طی دوره پژوهش به‌طور کامل و پیوسته فعالیت داشته و در دسترس باشند.
۳. شرکت‌هایی که سال مالی آن‌ها به پایان اسفندماه ختم می‌شود.
۴. صورت‌های مالی و اطلاعات شرکت‌ها و متغیرهای مورد نیاز پژوهش، در دسترس باشند.

با توجه به شرایط فوق‌الذکر، ۱۳۳ شرکت به‌عنوان نمونه آماری این پژوهش، انتخاب شد.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری مطرح شده، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر هستند:

فرضیه اصلی: ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر شدت اثر تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی اول: اندازه کمیته حسابرسی بر شدت اثر تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت

گزارشگری مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی دوم: استقلال کمیته حسابرسی بر شدت اثر تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی سوم: تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر شدت اثر تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد.

مدل مورد استفاده جهت آزمون فرضیه‌ها

جهت آزمون فرضیه اصلی، از مدل رگرسیونی چندگانه مبتنی بر داده‌های ترکیبی طبق پژوهش سینگوئی^۱ (۲۰۲۲) برحسب رابطه (۱-۳) و (۲-۳) استفاده شده است:

(۱-۳)

$$FRQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 BGD_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 AGE_{it} + \beta_5 ROA_{it} + \beta_6 MTB_{it} + \varepsilon_{it}$$

(۲-۳)

$$FRQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 BGD_{it} + \beta_2 ACSIZE_{it} + \beta_3 ACIND_{it} + \beta_4 ACKNOW_{it} + \beta_5 BGD_{it} \times ACSIZE_{it} + \beta_6 BGD_{it} \times ACIND_{it} + \beta_7 BGD_{it} \times ACKNOW_{it} + \beta_8 SIZE_{it} + \beta_9 LEV_{it} + \beta_{10} AGE_{it} + \beta_{11} ROA_{it} + \beta_{12} MTB_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در این مدل‌ها: FRQ_{it} : کیفیت گزارشگری مالی، BGD_{it} : تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره، $ACSIZE_{it}$: اندازه کمیته حسابرسی، $ACIND_{it}$: استقلال کمیته حسابرسی، $ACKNOW_{it}$: تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی، $SIZE_{it}$: اندازه شرکت، LEV_{it} : اهرم مالی، AGE_{it} : سن شرکت، ROA_{it} : بازده دارایی، MTB_{it} : رشد شرکت.

متغیرهای مورد بررسی

متغیرهای این پژوهش شامل متغیرهای وابسته، مستقل، تعدیلگر و کنترلی است که در ادامه به توصیف آن‌ها پرداخته، و مدل‌ها و روش‌های اندازه‌گیری آن‌ها به تفصیل بررسی شده است.

متغیر وابسته

متغیر وابسته در این پژوهش، کیفیت گزارشگری مالی است که به شرح زیر اندازه‌گیری شده است: کیفیت گزارشگری مالی (FRQ_{it}). توان انتقال داده‌های مالی به کاربران بالقوه است. برای محاسبه

این معیار از مدل کاسزینک^۱ (۱۹۹۹) مطابق با رابطه زیر استفاده می‌شود:

$$TA_{it} = \beta_0 + \beta_1 \Delta SALES_{it} + \beta_2 PPE_{it} + \beta_3 \Delta CFO_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3-3)$$

$$TA = NI - CFO \quad (1)$$

در آن TA نماینده کل اقلام تعهدی، جریان نقدی عملیاتی؛ $\Delta SALES$ تغییرات فروش؛ PPE ناخالص دارایی‌های ثابت مشهود؛ ΔCFO تغییر در جریان نقد عملیاتی؛ CFO وجه نقد حاصل از عملیات و NI سود خالص است.

برای همگن و استانداردسازی اطلاعات شرکت‌های مختلف، کلیه متغیرها بر جمع کل دارایی‌های ابتدای سال تقسیم می‌شود. باقیمانده مدل بیانگر کیفیت گزارشگری مالی است. به‌منظور تفسیر بهتر نتایج، مقدار آن در منفی یک ضرب می‌شود، در نتیجه، مقدار بالاتر بیانگر کیفیت گزارشگری بیشتر است (Gomariz & Ballesta, 2014).

متغیر مستقل

متغیر مستقل در این پژوهش، تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره است که در زیر بررسی شده است: تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره (BGD_{it}): تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره با محاسبه وجود زن در هیئت‌مدیره یک شرکت اندازه‌گیری می‌شود. مانند پژوهش آین و همکاران^۲ (۲۰۲۱) در صورت وجود حداقل یک زن در هیئت‌مدیره عدد یک و در غیر این صورت برابر با صفر خواهد بود.

۳-۶-۳- متغیر تعدیلگر

متغیر تعدیلگر این پژوهش ویژگی‌های کمیته حسابرسی است که در ادامه توضیح داده می‌شود: ویژگی‌های کمیته حسابرسی: برای ارزیابی ویژگی‌های کمیته حسابرسی از سه معیار زیر استفاده می‌شود: (۱) اندازه کمیته حسابرسی ($ACSIZE_{it}$): برابر است با تعداد اعضای کمیته حسابرسی (Singoei, 2022). (۲) استقلال کمیته حسابرسی ($ACIND_{it}$): نسبت اعضای مستقل کمیته حسابرسی بر کل تعداد اعضای کمیته حسابرسی (Singoei, 2022). (۳) تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی ($ACKNOW_{it}$): از نسبت اعضای متخصص مالی به کل اعضای کمیته حسابرسی استفاده می‌شود (Singoei, 2022).

1. Kasznik

2. Ain et al.

متغیرهای کنترلی

متغیرهای کنترلی این پژوهش شامل اندازه شرکت، اهرم مالی، عمر شرکت، بازده دارایی و رشد شرکت است که در ادامه توضیح‌هایی به شرح داده شده است:

۱. اندازه شرکت ($SIZE_{it}$): از لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها در پایان سال مالی، اندازه شرکت محاسبه می‌شود.
۲. اهرم مالی (LEV_{it}): از نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها در پایان سال مالی محاسبه می‌شود.
۳. عمر شرکت (AGE_{it}): لگاریتم طبیعی تعداد سال‌هایی که شرکت در بورس اوراق بهادار تهران پذیرش شده است.
۴. بازده دارایی (ROA_{it}): سود خالص تقسیم بر کل دارایی‌ها است.
۵. رشد شرکت (MTB_{it}): از نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام شرکت محاسبه می‌شود.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از اقتصادسنجی پانل دیتا و نرم‌افزار ایویوز^۱ و از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. تمامی اطلاعات مورد نیاز از ترازنامه، صورت سود و زیان و صورت جریان وجه نقد شرکت‌های نمونه، یادداشت‌های توضیحی پیوست صورت‌های مالی شرکت‌های نمونه و از طریق تارنمای کدال^۲ جمع‌آوری شده است. داده‌های ترکیبی (پانل دیتا) از ترکیب دو دسته داده‌های سری زمانی و مقطعی حاصل می‌شود. ادغام داده‌های سری زمانی و مقطعی و ضرورت استفاده از آن بیشتر به دلیل افزایش تعداد مشاهده‌ها، بالا بودن درجه آزادی، کاهش ناهمسانی واریانس و کاهش هم‌خطی میان متغیرها است. پس از جمع‌آوری داده‌ها و تعریف آن در نرم‌افزارها، نخستین گام محاسبه آماره‌های توصیفی از متغیرهای مورد استفاده خواهد بود. این آماره‌ها شامل میانگین، میانه، انحراف استاندارد و سایر اطلاعات مورد استفاده است. پس از بررسی آماره‌های توصیفی برای تعیین ارتباط ابتدایی بین متغیرها، از آزمون همبستگی، استفاده و درنهایت فرضیه‌های پژوهش با توجه به نتایج آزمون‌ها به روش تلفیقی یا اثرهای ثابت یا تصادفی مورد آزمون قرار می‌گیرند، و نسبت به تأیید یا رد فرضیه پژوهشی تصمیم‌گیری می‌شود.

1. Eviews

2. www.codal.ir

یافته‌های پژوهش

در این بخش داده‌های مربوط به ۱۳۳ شرکت طی سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۳ بررسی می‌شوند. جدول (۱) آماره‌های توصیفی متغیرهای مورد استفاده را نشان می‌دهد.

جدول ۱: آمار توصیفی

نماد	متغیر	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار مشاهده‌ها
FRQ	کیفیت گزارشگری مالی	-۰/۰۰۲	۰/۰۱۶	۰/۷۷۷	-۰/۷۹۱	۰/۱۹۹
ACsize	اندازه کمیته حسابرسی	۳/۱۶۶	۳/۰۰۰	۵/۰۰۰	۳/۰۰۰	۰/۵۳۳
ACind	استقلال کمیته حسابرسی	۰/۷۲۹	۰/۶۶۶	۱/۰۰۰	۰/۳۳۳	۰/۱۸۴
ACKno	تخصص مالی اعضای کمیته	۰/۷۴۵	۰/۶۶۶	۱/۰۰۰	۰/۲۰۰	۰/۲۵۰
SIZE	اندازه شرکت	۱۵/۲۲۵	۱۴/۹۳۹	۲۱/۵۷۱	۱۱/۱۱۶	۱/۷۹۱
LEV	اهرم مالی	۰/۵۲۲	۰/۵۲۴	۰/۹۴۵	۰/۰۹۰	۰/۲۰۷
AGE	سن شرکت	۲/۹۰۶	۲/۹۴۴	۳/۶۱۰	۱/۷۹۱	۰/۴۰۴
ROA	بازده دارایی	۰/۱۶۵	۰/۱۳۱	۰/۸۳۰	-۰/۵۶۲	۰/۱۶۹
MTB	رشد شرکت	۲/۷۳۷	۱/۸۶۸	۱۴/۷۲۰	-۰/۶۸۶	۲/۴۲۶
نماد	متغیر	درصد یک	درصد صفر	مشاهده‌ها		
BGD	تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره	۱۲/۱۱	۸۷/۸۹	۱۱۹۷		

منبع: یافته پژوهش

بر اساس جدول (۱)، میانگین کیفیت گزارشگری مالی برابر ۰/۰۰۲- است. متوسط تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره حدوداً ۱۲ درصد است که نشان می‌دهد در ۱۲ درصد مشاهده‌ها، حداقل یک زن در عضویت هیئت‌مدیره شرکت بوده است. میانگین اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی به ترتیب برابر ۳/۱۶۶، ۰/۷۲۹ و ۰/۷۴۵ است که بیانگر این است که ۷۲ درصد مشاهده‌ها دارای کمیته حسابرسی مستقل و در ۷۴ درصد مشاهده‌ها اعضای متخصص مالی در هیئت‌مدیره بوده‌اند. بازده دارایی‌ها با میانگین ۰/۱۶۵ بیانگر این موضوع است که شرکت تا چه حد در تبدیل پولی که سرمایه‌گذاری نموده است به سود خالص موفق بوده است. میانگین اهرم مالی برابر با ۰/۵۲۲ می‌باشد که نشان می‌دهد این شرکت‌ها حدود ۵۲ درصد منابع

مالی خود را از طریق بدهی تأمین می‌کنند، می‌توان عنوان کرد که ۵۲ درصد از شرکت‌ها ریسک مالی بالایی را پذیرفته‌اند. متغیر اندازه شرکت، دارای میانگین ۱۵/۲۲۵ است. رشد شرکت دارای میانگین ۲/۷۳۷ است که بیانگر فرصت‌های رشد در شرکت‌های مورد مطالعه است.

۴-۳- بررسی پایایی متغیرهای پژوهش

پیش از برآورد مؤلفه‌های مدل، چگونگی پایایی متغیرها با استفاده از آزمون فیلیپس - پرون^۱ بررسی شده است. نتایج کمی آزمون پایایی متغیرهای پژوهش در جدول (۲) آمده است:

جدول ۲: آزمون فیلیپس - پرون

متغیرها	آماره‌ی آزمون فیلیپس - پرون	سطح معناداری
کیفیت گزارشگری مالی	-۲۲/۷۷۶	۰/۰۰۰
تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره	-۲۳/۶۳۰	۰/۰۰۰
اندازه کمیته حسابرسی	-۱۳/۳۴۰	۰/۰۰۰
استقلال کمیته حسابرسی	-۱۲/۹۰۶	۰/۰۰۰
تخصیص مالی اعضای کمیته	-۱۱/۵۶۱	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	-۱۲/۳۰۶	۰/۰۰۰
اهرم مالی	-۱۲/۶۵۹	۰/۰۰۰
سن شرکت	-۹/۸۹۸	۰/۰۰۰
بازده دارایی	-۱۸/۳۲۶	۰/۰۰۰
رشد شرکت	-۲۱/۶۰۳	۰/۰۰۰

منبع: یافته پژوهش

همان‌طور که ملاحظه می‌شود متغیرهای پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد پایا هستند. می‌توان مؤلفه‌ها را بدون نگرانی از کاذب بودن آن‌ها برآورد کرد.

1. Phillips-Perron (PP)

۴-۴- نتایج آزمون واریانس ناهمسانی

برای بررسی همسان بودن واریانس خطاهای مدل معمولاً از آزمون وایت^۱ (۱۹۸۰) در نرم‌افزار ایویوز^۲ استفاده می‌شود. نتایج حاصل از انجام آزمون وایت به شرح جدول (۳) است.

جدول ۳: نتیجه آزمون وایت

مدل	آماره F	احتمال	نتیجه
اصلی	۷/۰۷۳	۰/۰۰۰	ناهمسانی واریانس

منبع: یافته پژوهش

۴-۵- بررسی هم خطی

در این مطالعه برای بررسی عدم وجود هم خطی از معیار عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد. وقتی که شاخص کمتر از ۵ باشد، نشان‌دهنده عدم وجود هم خطی است. با توجه به جدول (۴) نتایج حاصل از این آزمون نشان می‌دهد که در مدل‌های پژوهش، میزان تورم واریانس متغیرهای توضیحی در حد مجاز خود قرار داشته و بنابراین از این بابت مشکلی وجود ندارد.

جدول ۴: آزمون هم خطی بین متغیرها

نماد	متغیر	عامل تورم واریانس
BGD	تنوع جنسیتی هیئت مدیره	۲/۶۹۲
ACSIZE	اندازه کمیته حسابرسی	۱/۳۱۹
ACIND	استقلال کمیته حسابرسی	۱/۱۹۵
ACKNOW	تخصص مالی اعضای کمیته	۱/۱۹۲
BGD×ACSIZE	تنوع جنسیتی هیئت مدیره × اندازه کمیته حسابرسی	۲/۵۶۸
BGD×ACIND	تنوع جنسیتی هیئت مدیره × استقلال کمیته حسابرسی	۲/۱۸۴
BGD×ACKNOW	تنوع جنسیتی هیئت مدیره × تخصص مالی اعضا	۲/۲۳۴
SIZE	اندازه شرکت	۱/۲۴۱
LEV	اهرم مالی	۱/۷۱۱

1. White
2. Eviews

ادامه جدول ۴: آزمون هم خطی بین متغیرها

فرضیه اصلی	متغیر	نماد
عامل تورم واریانس	سن شرکت	AGE
۱/۰۶۶	بازده دارایی	ROA
۱/۹۸۱	رشد شرکت	MTB
۱/۲۳۲		

منبع: یافته پژوهش

۴-۶- بررسی نتایج کمی حاصل از برآورد مدل‌ها

با توجه به اینکه داده‌های استفاده شده در این پژوهش با هم ترکیب می‌شوند (سال - شرکت) و داده‌های ترکیبی هم برای انتخاب بین تابلویی و روش‌های داده تلفیقی در برآورد مدل، به کار گرفته شد. به منظور بررسی نتایج از آزمون اف لیمر استفاده می‌شود، اگر احتمال آماره اف بیشتر از ۰/۰۵ باشد، روش داده‌های تلفیقی باید استفاده شود، در غیر این صورت روش داده‌های تابلویی استفاده می‌شود. در مورد پذیرفته شده روش داده تابلویی، برای انتخاب بین روش تصادفی یا ثابت، باید از آزمون هاسمن استفاده کرد. اگر نتیجه آزمون هاسمن بیش از ۰/۰۵ باشد باید از روش اثرهای تصادفی استفاده شود در غیر این صورت روش اثرهای ثابت استفاده می‌شود. خلاصه نتایج آزمون اف لیمر و هاسمن در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول ۵: آزمون اف لیمر و هاسمن

آزمون هاسمن		آزمون اف لیمر				
مدل اصلی	آماره اف لیمر	احتمال	نتیجه	آماره کای دو	احتمال	نتیجه
۴/۷۰۸	۰/۰۰۰	تابلویی	۱۰۸/۴۶۴	۰/۰۰۰	اثرهای ثابت	

منبع: یافته پژوهش

۴-۸- نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج حاصل از بررسی پژوهش در جدول (۶) آمده است:

جدول ۶: نتایج آزمون فرضیه اصلی

$$FRQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 BGD_{it} + \beta_2 ACSIZE_{it} + \beta_3 ACIND_{it} + \beta_4 ACKNOW_{it} + \beta_5 BGD_{it} \times ACSIZE_{it} + \beta_6 BGD_{it} \times ACIND_{it} + \beta_7 BGD_{it} \times ACKNOW_{it} + \beta_8 SIZE_{it} + \beta_9 LEV_{it} + \beta_{10} AGE_{it} + \beta_{11} ROA_{it} + \beta_{12} MTB_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	احتمال آماره t
تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره	BGD	۰/۸۴۷	۰/۰۸۲	۱۰/۲۶۲	۰/۰۰۰
اندازه کمیته حسابرسی	ACSIZE	۰/۰۲۳	۰/۰۰۷	۲/۹۸۸	۰/۰۰۲
استقلال کمیته حسابرسی	ACIND	۰/۱۳۲	۰/۰۲۱	۶/۰۷۴	۰/۰۰۰
تخصص مالی اعضای کمیته	ACKNOW	۰/۰۵۲	۰/۰۱۴	۳/۷۴۷	۰/۰۰۰
تنوع جنسیتی × اندازه کمیته	BGD×Acsiz	۰/۱۶۳	۰/۰۲۲	۷/۳۰۱	۰/۰۰۰
تنوع جنسیتی × استقلال کمیته	BGD×ACin	۰/۳۳۶	۰/۰۵۹	۵/۶۴۱	۰/۰۰۰
تنوع جنسیتی × تخصص مالی اعضا	BGD×Ackno	۰/۰۷۳	۰/۰۳۷	۱/۹۷۳	۰/۰۴۸
اندازه شرکت	SIZE	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	-۰/۸۳۸	۰/۴۰۲
اهرم مالی	LEV	۰/۱۴۸	۰/۰۲۰	۷/۱۳۵	۰/۰۰۰
سن شرکت	AGE	-۰/۰۵۰	۰/۰۰۸	-۵/۶۱۱	۰/۰۰۰
بازده دارایی	ROA	-۰/۶۳۳	۰/۰۳۰	-۲۰/۵۰۶	۰/۰۰۰
رشد شرکت	MTB	۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	۲/۲۳۱	۰/۰۲۵
مقدار ثابت	C	-۰/۰۲۰	۰/۰۵۳	-۰/۳۸۲	۰/۷۰۲
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین - واتسون	آماره F	احتمال آماره F	
۰/۶۱۱	۰/۶۰۶	۱/۷۱۶	۱۱۹/۵۰۳	۰/۰۰۰	

منبع: یافته پژوهش

مطابق با جدول (۶)، احتمال آماره F در آزمون مدل کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین، با اطمینان ۹۵ درصد، مدل‌ها معنادار است. علاوه بر این، ضریب تعیین تعدیل شده تقریباً ۶۰ درصد است. سطح معناداری آماره t متغیرهای تعاملی (تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره × ویژگی‌های کمیته حسابرسی) کوچک‌تر از ۰/۰۵ بوده که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، معنادار هستند. علامت مثبت متغیرهای تعاملی بیانگر این است که ویژگی‌های کمیته حسابرسی باعث تقویت رابطه بین تنوع جنسیتی

هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی می‌شود؛ بنابراین، فرضیه «ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر شدت اثر تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد»، رد نمی‌شود. همچنین در بررسی متغیرهای کنترلی، متغیر اهرم مالی و رشد شرکت تأثیر مثبت و معنادار بر کیفیت گزارشگری مالی و متغیر سن شرکت و بازده دارایی تأثیر منفی و معنادار بر کیفیت گزارشگری مالی دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

بسیاری از محققان دریافته‌اند که هیئت‌مدیره متنوع از نظر تعادل جنسیتی نقش کلیدی در ارتقای عملکرد سازمان‌ها ایفا می‌کند؛ بنابراین می‌توان ادعا کرد که تنوع هیئت‌مدیره می‌تواند پیش‌بینی‌کننده‌ای برای گزارشگری مالی باکیفیت باشد. کمیته حسابرسی، کمیته‌ای عملیاتی از هیئت‌مدیره یک شرکت است که مسئول نظارت بر گزارشگری مالی و افشای اطلاعات است؛ بنابراین، این پژوهش به دنبال بررسی اثر متقابل کمیته حسابرسی تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در مطالعه حاضر، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به‌عنوان جامعه آماری پژوهش و نمونه شامل ۱۳۳ شرکت در بورس اوراق بهادار تهران با روش حذف نظام‌مند پذیرفته شدند که اطلاعات مورد نیاز برای متغیرهای این پژوهش بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۱ در دسترس بود، انتخاب شد. نتایج بررسی فرضیه‌های پژوهش به شرح ذیل ارائه می‌گردد.

فرضیه اصلی پژوهش به این صورت بیان شده است:

ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر شدت اثر تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد.

برای آزمون فرضیه مذکور ویژگی‌های کمیته حسابرسی و تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره به‌عنوان عوامل در ارتباط با کیفیت گزارشگری مالی در کنار متغیرهای کنترلی پژوهش بررسی شد. این فرضیه با استفاده از مدل دوم تخمین زده شد. بعد از اجرای آزمون مشخص گردید که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، متغیر تعاملی (تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره \times ویژگی‌های کمیته حسابرسی) ارتباط معناداری با کیفیت گزارشگری مالی دارند. همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، اهرم مالی و رشد شرکت دارای ارتباط مثبت و معنادار و متغیرهای سن شرکت و بازده دارایی ارتباط منفی و معناداری با کیفیت گزارشگری مالی دارند؛ بنابراین در مورد فرضیه دوم این نتیجه حاصل می‌شود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ویژگی‌های کمیته حسابرسی رابطه بین تنوع‌جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت

گزارشگری مالی را تقویت می‌کند.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، پیشنهادهای زیر بیان می‌شود:

- با توجه به اینکه کمیته حسابرسی در صورت استقرار و عملکرد صحیح واحدهای اقتصادی، تأثیر مثبتی بر عملکرد واحد حسابداری و واحد حسابرسی داخلی، همچنین کیفیت گزارشگری مالی هر واحد اقتصادی دارد و از سوی دیگر، ویژگی‌های کمیته حسابرسی رابطه بین تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی را تقویت می‌کند؛ بنابراین، تشکیل کمیته حسابرسی با استفاده از ظرفیت مدیران زن باید امری مهم تلقی گردد، و به سرمایه‌گذاران نیز پیشنهاد می‌گردد برای حضور مدیران زن در اعضای کمیته حسابرسی در زمان سرمایه‌گذاری، دقت لازم به عمل آورند.

اظهاریه قدردانی

از زحمات ارزشمند ویراستار علمی «نشریه برنامه‌ریزی و بودجه» تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

الف) انگلیسی

- Abernathy, J.L.; Herrmann, D.; Kang, T. & Krishnan, G.V. (2013). Audit committee financial expertise and properties of analyst earnings forecasts. *Adv. Acc.* 29 (1), 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.adiac.2012.12.001>
- Ain, Q. U.; Yuan X.; Javaid H. M.; Zhao J. & Xiang L. (2021). Board gender diversity and dividend policy in Chinese listed firms. *SAGE Open* 11, 1-19. <https://doi.org/10.1177/2158244021997807>
- Almuzaiqer, M.A.; Ahmad, M. & Fatima, A.H. (2023). "The interaction effect of auditor industry specialisation and board governance on financial reporting timeliness: evidence from the UAE", *Journal of Economic and Administrative Sciences*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JEAS-03-2022-0069>
- Ariapanah, M., Amri-Asrami, M., & Jalali, F. (2023). The effect of gender diversity in the audit committee and the efficiency of internal controls on the quality of financial reporting and business credit. *Budget and Finance Strategic Research*, 4(1), 37-60. {In Persian}
- Bala, H.; Noor, A. A. & Shaari, H. (2021). "Audit committee and financial reporting quality: the mediating effect of audit price in Nigeria," *Afro-Asian Journal of Finance and Accounting*, Inderscience Enterprises Ltd, vol. 11(2), pages 167-197. <https://doi.org/10.1504/AJFA.2021.113554>
- Bilal, S.; Chen, B., & Komal, B. (2018). "Audit committee financial expertise and earnings quality: A meta-analysis". *Journal of Business Research*, 84, 253-270.

- <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.11.048>
- Brennan, N., & Kirwan, C. (2015). "Audit committees: practices, practitioners and praxis of governance". *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 28, 466 - 493. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-01-2015-1925>
- El-Dyasty, M.M. & Elamer, A.A. (2023). "Female leadership and financial reporting quality in Egypt", *Journal of Applied Accounting Research*, Vol. 24 No. 3, pp. 583-605.. <https://doi.org/10.1108/JAAR-11-2021-0315>
- Gomariz, F. C. & Ballesta, j. (2014). "Financial Reporting Quality, Debt Maturity and Investment Efficiency". *Journal of Banking & Finance*, Vol .40, Pp. 494-506. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.07.013>
- Green, C. P. & Homroy, S. (2018). "Female directors, board committees and firm performance". *European Economic Review*, 102, 19-38. <https://doi.org/10.1016/j.eurocorev.2017.12.003>
- Groff, M.Z., Valentinčič, A., (2011). "Determinants of voluntary audit committee formation in a two-tier board system of a post-transitional economy - the case of Slovenia". *Acc. Europe* 8 (2), 235 -256. <https://doi.org/10.1080/17449480.2011.621674>
- Jensen, M. & Meckling, W. (1976). "Theory of the firm: Managerial behaviour, agency costs and ownership structure". *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)
- Johnson, T. (2005). *Relevance and Reliability Article from the FASB Report* Feb. 28.
- Krishnan, J. (2005). "Audit committee quality and internal control: An empirical analysis". *The Accounting Review*, 80(2), 649-675. <https://doi.org/10.2308/accr.2005.80.2.649>
- Kusnadi, Y.; Leong, K. S.; Suwardy, T., & Wang, J. (2016). "Audit committees and financial reporting quality in Singapore". *Journal of Business Ethics*, 139(1), 197-214. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2467456>
- Mardessi, S. (2022). "Audit committee and financial reporting quality: the moderating effect of audit quality". *Journal of Financial Crime*, Vol. 29 No. 1, pp. 368-388. <https://doi.org/10.1108/JFC-01-2021-0010>
- Oradi, J. & Izadi, J. (2020). "Audit committee gender diversity and financial reporting: evidence from restatements". *Managerial Auditing Journal*, Vol. 35 No. 1, pp. 67-92. <https://doi.org/10.1108/MAJ-10-2018-2048>
- Porter, C. & Sherwood, M. (2023), "The effect of increases in board independence on financial reporting quality". *Accounting Research Journal*, Vol. 36 No. 2/3, pp. 109-128. <https://doi.org/10.1108/ARJ-12-2021-0344>
- sharafi, H. , Pakmaram, A. , & khodadadeh shamloo, N. (2023). The Relationship between Audit Committee Quality and Financial Reporting Quality with Emphasis on Board Independence. *Journal of Accounting and Management Vision*, 6(80), 69-89. {In Persian}
- Singhania, S.; Singh, J.; Aggrawal, D. & Rana, S. (2023). "Board gender diversity and sustainability reporting quality: a generalized ordered logit approach". *Kybernetes*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. DOI: 10.1108/K-07-2022-0963 <https://doi.org/10.1108/K-07-2022-0963>
- Singoei Dickson Kipchumba, (2022). "Board Gender Diversity, Audit Committee Activities and Financial Reporting Quality of Firms Listed in Nairobi Securities Exchange, Kenya". *Eastern Journal of Economics and Finance*, Online Science Publishing, Vol. 7(1), pages 1-13. <https://doi.org/10.55284/eastjefocofin.v7i1.681>

ب) فارسی

ارواحی، سمانه؛ رجایی‌زاده هرندی، احسان. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی. *فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۶(۸۴)، ۳۹-۵۵. خانی، حسین؛ گیلانی‌نیا صومعه‌سرای، بهانم و فدایی کلورزی، اسماعیل. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر تنوع اعضای هیئت‌مدیره بر گزارشگری مالی متقلبانه به واسطه نقش عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۵(۶۱)، ۶۳-۸۳. نسل موسوی، سیدحسین؛ عنایت‌پور شیاده، ابراهیم و آذین‌فر، آرش. (۱۴۰۰). تأثیر کیفیت حسابرسی بر رابط هبین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی. *فصلنامه علمی پیشرفت‌های مالی و سرمایه‌گذاری*، ۲(۵)، ۲۳-۴۴.

نحوه ارجاع به مقاله:

توکلی، امیرحسین؛ جعفری، مهدی، و عمادی، سیدجواد (۱۴۰۳). اثر متقابل کمیته حسابرسی و تنوع جنسیتی بر کیفیت گزارشگری مالی. برنامه‌ریزی و بودجه، ۲۹(۲)، ۱۴۰-۱۲۱.

Tavakoli, A.H, Jafari, M. & Emadi, J. (2024). The Interaction Effect of Audit Committee and Gender Diversity on The Quality of Financial Reporting.. *Planning and Budgeting*, 29(2). 121-140.

DOI: <https://doi.org/10.52547/jpbud.29.2.121>

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Planning and Budgeting. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

